

Arto Tamminen

Kyliltä koottua

Kyliltä koottua
© Arto Tamminen
Ulkoasu: R. Penttinen
Kustantaja: Mediapinta, 2009
ISBN 978-952-235-108-1
Print-on-demand

Sisällys

KYLILTÄ KOOTTUA	9
KANSIKUVA	11
LAPIN KUNTA	12
Vähemmistökansallisuudet Suomessa ennen vanhaan	12
Kävikö Mikael Agricola koskaan Lapissa ?	15
Lapin piirin nimismiehiä	17
Matka Lapista Helsinkiin vuonna 1916	26
Kuorma-autot ilmestyivät Lappiin	31
Kun kansallispeli tuli Lappiin	32
Kunnallisveron maksu kolmekymmenluvulla	33
Kertausharjoitukset vuonna 1939	34
Lappilaisia kanttoreita	36
Entisajan lappilaisia	37
Maalaiselämää	38
Lappilaiset valokuvaajina	41
Työvoimalautakunnan päätös vuonna 1942	44
Eräs sota-ajan dokumentti- kansanhuoltolautakunnan päätös	46
Narvijärven uhrit	48
Lautakuorman tekoa Lapin sahalla	51
Kadonnutta elinkeinoelämää Lapissa	52
Mitä Lapin kunnanhallitus päätti syksyllä 1979	55
LAPIN SEURAKUNTA	57
Erik Friden Lapin kirkkoherrana	57
Kristillinen penkkijärjestys Lapin kirkossa	58
Kappalainen Kustaa Edvard Sundvall	59
Erään ristin tarina	60
Lapin kirkon lämmityskamiina	63
Kirkon kellotapulia maalataan	65
Lapin pappilan vaiheita	66
Piispantarkastus lapin seurakunnassa vuonna 1963	68
Kirkkoherra Simojoen kausi päättyy	70
ALAKIERI	72
Rintasen torppa Alakierellä	72
Erkki Vieno, kunnalliskodin entinen vouti	75

Frans Leino	78
Asevelvollisuusmuistoja kaksikymmenluvulta.....	79
Mottitalkookortti	80
Reseptien kertomaa.....	81
KAUKLAINEN	83
Kauklaisten papin vaiheita.....	83
Salosen rakennus Kauklaisissa	85
KAUKOLA.....	86
Kansalaiskoulu Kaukolassa	86
Kivikaudellakin oli jo Kaukolassa elämää.....	89
Krappen talon pihapiiri 1930-luvulla.....	90
Yllätysvieras Raumalta	91
Tykki Kaukolan koulun pihalla.....	93
KIRKONKYLÄ.....	94
Morsian vuodelta 1923	94
Ylioppilaskuva 1900-luvun alusta	95
Eemil Vainio-Mikkola.....	96
Karhukin kesyyntyy Lapissa.....	97
Färmin torppa.....	99
Kirje Suomussalmelta helmikuussa 1940	100
Eräs kenttäpostikortti jatkosodasta	102
Antolan talo.....	103
Kun Lapin kirkonkylä sai katuvalot.....	104
Kuka oli Kustaa Vilhelm Wahlman?.....	105
Vanhan hiomakoneen tarina	109
Syyskuun kahdeskymmeneskolmas vuonna 2007	110
KIVIKYLÄ.....	112
Kivikylässäkin oli kauppa.....	112
Niemisen torppa.....	113
KODIKSAMI.....	114
Hiihtokilpailut Kodiksamien koululla	114
Vanhan lehtimainoksen kertomaa	115
Vanhan vihkitaulun kertomaa	116
Perhejuhla Kodiksamien Utulassa 1963	117
Sikakivi	118

KULJU	119
Onko Kuljulla Lapin suurin kuusi.....	119
KULLANPERÄ	122
Kullanperän kaupungat	122
Lehtileike vuodelta 1913.....	123
Kullanperän maamiehiä	124
KUOLIMAA.....	125
Kuolimaan tapahtumia 1979	125
ROHDAINEN.....	126
Luhdanperän torpan savusauna.....	126
Lapijoen perkaus Rohdaisissa.....	128
RUONA.....	129
Lehtileike vuodelta 1963.....	129
Sivukylissäkin oli julkista linjaliikennettä	130
SUKKALA.....	131
Sukkalan kylän kuulumisia vuonna 1962	131
Vanha talonkuva Sukkalasta	132
Korkiavuori	134
Nummelan torppa.....	138
Kuusiston torppa	142
Sukkalan uusi silta	143
RAUMAN KAUPUNKI.....	144
HAASTATTELUT	146

KYLILTÄ KOOTTUA

Lapin hallintopitäjä mainitaan ensimmäisen kerran historian saatossa asiakirjoissa vuonna 1413. Lapin kunta perustettiin vasta paljon myöhemmin. Läänin kuvernööri päätti, että Lapin pitäjän oli siirryttävä uuteen kunnallishallintoon viimeistään helmikuun alusta 1869. Ensin oli valittava tarpeelliset toimihenkilöt ja luottamusmiehet. Sitä varten pidettiin lokakuun 25.päivä vuonna 1868 pitäjänkokous. Kokousväki kokoontui kirkkoherra Saleniuksen johdolla. Lapin ensimmäisen kunnallislautakunnan esimieheksi valittiin rusthollari Isak Hollmen ja varalle talollinen Kustaa Eskelä. Tästä alkoi Lapin taival itsenäisenä kuntana.

Lapin kunta liittyi Rauman kaupunkiin 1.1.2009. Kunta on nyt historiaa. Kotipaikkamme kantaa kaupunginosan arvonimeä. Toiset hyväksyvät liitoksen, jotkut eivät koskaan. Tulevaisuus näyttää, olivatko päättäjämme viisaita tehdesään liittymispäätöksen vuoden 2007 lopulla.

Itsenäisyytemme on mennyttä. Mutta meille jäi menneisyytemme ja kulttuurimme. Me voimme olla ylpeitä niistä. Lapin Löylyemäntä vuosimallia 2007 totesi lehdistössä, että silloin kun Raumalla oli vielä ahvenia, Lapissa oli jo varsin sivistynyttä ja järjestäytynyttä yhteiskuntaelämää. Tämä on totta historian tiedon valossa.

Lapin kyliä voidaan kutsua nyt kaupunginosiksi. Kyliä ne kuitenkin edelleen ovat. Kaupunginosa nimitystä käytetään vain kantakaupungin kaava-alueella. Lapilla on kuitenkin vahva maalaistausta ja historia. Tämän kirjan tavoitteena on tallettaa paloja menneisyydestä. Aikojen saatossa kunnassamme on tapahtunut paljon suurta ja pientä. Kaikilla on jälkipolvia ajatellen oma mielenkiintoinen arvonsa. Paljon on jo kadonnut historian hämärään. Mutta paljon on jäänyt vielä jäljelle. Ihmisten muisti ja erilaiset valokuvat sekä dokumentit kertovat omaa tarinaansa miten esivanhempamme ovat eläneet ennen. Olen halunnut tämän kirjan lehdillä tallettaa erilaisia muistoja menneestä tulevia sukupolvia ajatellen. Meillä on rikas menneisyys. Palautetaan siitä joitakin paloja nykypäivän tarjottimelle seuraavien sivujen lehdillä. Arvostakaamme esivanhempiemme elämää ja työtä! He ovat tehneet perustan nykyiselle hyvinvoinnillemme!

Lapin Kaukolassa armon vuonna 2009

Arto Tamminen

KANSIKUVA

Menneinä aikoina kotiseutumme tiet olivat kuvassa näkyvän Lapin-Eurajoen maantien kaltaisia. Ne olivat päällystämättömiä ja mutkaisia. Liikennettä ei liiemmin ollut. Autot olivat kalliita ja harvinaisia. Hevosia kulki teillämme sitäkin useammin. Mutta Lapissa elettiin. Ihmiset tekivät työtään. Elintaso ei päättä huimannut, mutta elämisen taso taisi olla nykyistä parempi. Elettiin kiireetöntä elämää. Perheen leipä oli kovan työn takana. Mutta perheet olivat sosiaalisia. Saman katon alla saattoi elää kolmekin sukupolvea. Lapset kasvoivat virikkeellisessä ympäristössä ja heistä tuli ajan mittaan kunnan kansalaisia. Mutta aina sattui ja tapahtui. Kaikki ei enää ole talletettuna edes vanhempien ihmisten muistiin. Mutta jotakin on jäänyt meidänkin sukupolvemme luettavaksi.

Tämä kirja kertoo, miten kotikunnassamme elettiin ja tehtiin työtä. Kirja kertoo myös ihmisistä ja heidän kohtaloistaan. Tähänkin kuvaan liittyy Lapin merkittävää henkilöhistoriaa. Eurajoen maantien oikealla puolella hämmöittää rakennus, jonka nykypäivän lappilainen tuntee nimellä Vaalman. Mistä se nimi on oikein tullut? Tämä kerrotaan tässä kirjassa. Mutta seuraavilla sivuilla on monta muutakin tarinaa. Toivottavasti viihdyt menneiden aikojen tapahtumien parissa!

LAPIN KUNTA

VÄHEMMISTÖKANSALLISUUDET SUOMESSA ENNEN VANHAAN

Kun maamme elää uutta vuosituhatta, väestömme kansainvälistyy jatkuvasti. Myös kotikuntamme Lappi on tässä kehityksessä mukana. Kotiseudullamme asuu ihmisiä, joiden juuret saattavat olla kaukanakin Suomesta. He edustavat aivan toisenlaisia kulttuureja verrattuna meihin suomalaisiin. Osa heistä on tullut avioliiton kautta. Jotkut ovat tulleet pakolaisina. Eräät ovat muuttaneet työn perässä. Kohtaloita on miltei yhtä paljon, kuin maahanmuuttajiakin on. Mutta miten olivat asiat ennen tässä suhteessa?

Kun maamme eli Venäjän yhteydessä, oli luonnollista että rajan takaa tuli maamme kulkukauppiaita. Vaikka kauppa oli monin säädöksin rajattu kaupunki-elinkeinoksi, niin vienankarjalaiset kulkukauppiat tulivat Lappiin. Näiden arkangelilaisten reppuryssien liikkumista ei saatu yrityksistä huolimatta estetyksi. Jo vuonna 1830 heiltä kiellettiin maahantulo ilman passia ja sellaisten tavaroiden kaupittelu, joihin kaupunkien porvareilla oli yksinoikeus.

Vaikka Lappi oli kaukana itärajalta, laukkuryssiä tuli silti kotiseudullemme. Erityisesti Murtamon kylä tuli tunnetuksi heidän tukikohtanaan. Historiankirjat kertovat, että nimismies F.A. Alberg ryhtyi häätämään näitä reppuryssiä Murtamon kylästä ja halusi talvella 1863 pitäjänkokoukselta tukea toimenpiteelleen. Tammikuussa 1865 oli vähällä syntyä Murtamossa pieni aseellinen yhteenotto nimismiehen ryhtyessä häätämään laukkukauppiaita sieltä. Arkangelilaiset kauppiat olivat varustautuneet seipäin. Mikkilän taloon asettautunut esivalta sai kuitenkin kauppiat hädetyksi ja ryssät vetäytyivät Murtamosta kovasti meluten. Mikkilä olikin tiettävästi kylän ainoa talo, jossa reppuryssiä ei majoitettu ja suosittu. Muut kyläläiset olivat tiettävästi kulkukauppiaiden puolella.

Jotkut laukkukauppiat menestyivät niin hyvin, että he anoivat Suomen kansalaisuutta. Esimerkiksi Vienasta tullut Anton Bogdanoff oli yksi heistä ja Lapin ensimmäinen kauppias. Hän avioitui raumalaisen leskirouvan Maria Anckarin kanssa. Maria oli saanut vuonna 1872 luvan avata kauppaliikkeen Lappiin. Kun hän avioitui Bogdanoffin kanssa, tästä tuli samalla liikkeen johtaja. Bogdanoffin kauppa ajautui jo kuuden vuoden kuluttua vararikkoon.

Mainittakoon, että naapurikylässä Hinnerjoella kauppiaaksi tuli myös venäläinen Walle Sofronoff. Hänen jälkeläisensä suomensivat sukunimensä Lammelaksi. Lammelan kaupalla on siis venäläiset juuret.

Raumalla tapahtui vastaavanlainen tapahtuma, kun vienankarjalainen kauppalvelija Ivan Sofronoff lyöttäytyi yksiin Fredrik Lehtisen kanssa. Sofronoff kohosi nopeasti Rauman varakkaampien porvariin joukkoon. Hänen pojalleen Wladimir Sofronoffille myönnettiin vuonna 1913 kauppaneuvoksen arvo. Tämä suomensi myöhemmin nimensä Walle Soveroksi. Näin kauppiassuku suomalaistui.

Vienankarjalainen Anton Bogdanoff edusti Lappiin siirtynyttä vähemmistökansallisuutta. Hän oli ensimmäinen maakauppias kotipitäjässämme. Hän oli tietävästi kotoisin Uhtualta, joka sijaitsee Suomen Kuusamosta kaakkoon Venäjällä. Hänen kauppansa sijaitsi Vahalan talon lähellä. Samassa paikassa sijaitsee Teerialhon rakentama talo vastapäätä Lapin kunnantaloa. Bogdanoff oli myös tietävästi ensimmäinen lainan saaja Lapin Säästöpankista. Velan käyttökohde oli varmasti liikkeen aloittaminen.

Vaikka Suomi oli tuolloin Venäjän yhteydessä, niin reppuryssien asettuminen maahamme eri elinkeinoihin oli jossakin määrin rajoitettua. Tästä huolimatta monet vienankarjalaiset aloittivat kaupalliikkeen monissa alueemme kunnissa ja eräät kaupungit ovat vieläkin olemassa.

Valokuva kuuluu Anton Bogdanoffin Lapin kotiseutumuseon kokoelmaan.

Juutalaiset ovat olleet toinen kansanryhmä, joiden oikeuksia Suomessa on rajoitettu aikain saatossa. Maassamme oli vuonna 1809 voimassa Ruotsin vallan aikainen kielto, jonka mukaan juutalaiset eivät saaneet asettua maahan. Kvernöörin harkinnasta riippui, kuinka kauan matkustajana maahan tullut juutalainen sai oleskella paikkakunnalla. Helsinkiin kuitenkin asettui 1810-luvulla juutalaisia ravintoloitsijoita ja kaupustelijoita. Vuonna 1858 annetun asetuksen mukaan kotiutetut venäläiset sotilaat ja heidän leskensä sekä lapsensa saivat asettua maahan. Vuonna 1876 säädettiin, että he eivät saaneet harjoittaa kaupaa ja käsityötä asuinalueensa ulkopuolella. Vuonna 1889 määritettiin tarkoin minkälaista pikkuliikettä juutalaiset saivat pitää. Rajoituksista huolimatta juutalaisten määrä maassamme lisääntyi. Kotikunnassamme Lapissa tämän kansanheimon edustajia ei liene asunut.

Vasta Suomen itsenäistyttyä annettiin vuonna 1918 laki, jonka nojalla mooseksenuskoinen voi päästä maamme kansalaiseksi samoilla ehdoilla kuin muutkin ulkomaalaiset. Juutalaiset ovatkin päässeet moniin tärkeisiin tehtäviin maassamme. Myös muutama juutalaissyntyinen urheilija on päässyt lajissaan aina kansainväliselle tasolle asti. Esimerkkinä mainittakoon Elias Katz, joka voitti kultamitalin Paavo Nurmen ja Ville Ritolan kanssa 3000 metrin joukkuejuoksussa Pariisin Olympialaisissa vuonna 1924. Estejuoksussa Katz voitti olympiahopeaa.

Esimerkkinä juutalaisiin kohdistuneista kontrollitoimenpiteistä tämän tekstin yhteyteen liitettäköön Helsingin Sanomissa ollut kuulutus vuodelta 1907. Poliisikamari kutsuu ilmoituksessa kaikkia mooseksenuskoisia selvittämään läsnäolonsa oikeutus viranomaisille. Silloin ei tunnettu vähemmistöjen oikeuksia. Viranomaiset tekivät niinkuin keisarivalta Venäjällä määräsi. Maamme kuului suureen Venäjään yhtenä autonomisena alueena. Vasta itsenäisyyden aikana vähemmistöillekin myönnettiin samat kansalaisvapaudet kuin maamme muillekin asukkaille.

Kuulutuksia.
Kuulutus.

Täten kehoitetaan kaikkia kaupungissa oleskelevia mooseksenuskolaisia, jotka eivät vielä ole jättäneet oloppujaan uusittaviksi, ehdottomasti tulomaan tämän tammikuun kuluessa poliisikamariin, mukanaan ne asiakirjat, joiden nojalla he oleskelevat maassa, saadakseen uudet olohpuut Suomen Keisarikunnan Sonaatin Kansliatoimituskunnan kirjelmän mukaan 29 ltä päivästä maaliskuuta 1889. Helsingissä, 24 p:nä tammikuuta 1907.

(130001) 1000 **Poliisikamari.**

KÄVIKÖ MIKAEL AGRICOLA KOSKAAN LAPISSA ?

Lapin pitäjää koskevissa historiallisissa tarkasteluissa ei liene suuremmin pohdittu kysymystä, ketkä maamme suurmiehistä ovat käyneet Lapin pitäjässä. Yhdeksi tällaisen tarkastelun keskushenkilöksi voidaan ottaa Mikael Agricola, koska tätä kirjoitettaessa vuonna 2007 tulee kuluneeksi 450 vuotta tämän suomen kielen isän kuolemasta.

Mikael Agricola syntyi Pernajassa vuoden 1510 tietämissä. Hänen kynänjälkensä näkyy edelleen 500 vuotta myöhemmin suomen kielessä ja luterilaisen kirkkomme elämässä. Tämä Suomen uskonpuhdistaja ja kirjallisuuden isä opiskeli Wittenbergin yliopistossa Saksassa 1536-1539 Lutherin ja Melanchtonin johdolla. Suomeen palattuana hän toimi Turun katedraalikoulun rehtorina ja piispa Skytten apulaisena. Ruotsin kuningas Kustaa Vaasa nimitti hänet Turun piispaksi vuonna 1554. Elämäntehtävänä hänellä oli uskonpuhdistuksen levittäminen maltillisesti ja uskonnollisten tekstien saattaminen suomen kielelle. Hänen julkaisunsa olivat enimmäkseen käännöksiä, jotka perustuivat lounaismurteisiin.

Hänen piispakautensa kesti vain kolmisen vuotta. Tänä aikana hän vaelsi hiipakunnassaan tehden tarkastusmatkoja ja osallistuen myös maallisten asioiden käsittelyyn. Agricola kuoli vuonna 1557 Uudellakirkolla (Kuolemanjärvellä) palatessaan Moskovasta rauhanneuvotteluista, johon kuningas Kustaa Vaasa oli hänet lähettänyt.

Mainittakoon, että Agricolan poika Kristian Agricola nimitettiin kuningas Juhana kolmannen toimesta Tallinnan piispaksi vuonna 1583.

Sitten voidaan lähestyä otsakkeen kysymystä. Mikäli lappilaisilta asiaa kysyttäisiin, niin vastaus olisi ehdottomasti ei, mikäli vastaaja tietäisi kuka oli Agricola. Kuinkahan suuri osa kuntamme asukkaista edes tietää, kuka Agricola oli? Mutta totuus lienee aivan toinen. Agricola on melko varmasti piispuuskauteen vierailut Lapin pitäjän alueella. Turun piispan tarkastusmatkoista ja hallintotoimista on jäänyt kirjallisia dokumentteja. Vuonna 1552 hänen tehtäviinsä kuului Ala-Satakunnan ja Vehmaan kihlakuntien rajariitojen ratkaiseminen. Lappihan kuului aikaisemmin Varsinais-Suomeen ja Vehmaan rovastikuntaan. Vasta maamme itsenäistymisen aikaan kotikuntamme siirtyi Satakunnan maakuntaan.

Tämän rajankäynnin yhteydessä Agricola on tiettävästi oleskellut Euran, Lapin, Pöytyän ja Yläneen alueilla. Tätä kysymystä on selvittänyt mielenkiintoisella tavalla Jyrki Knuutila artikkelissaan Sanansaattajassa 4.1.2007. Knuutila toimii

dosenttina ja käytännöllisen teologian lehtorina Helsingin Yliopiston teologisessa tiedekunnassa.

Lopputulos on, kuten monen maamme suurmiehen kohdalla. Henkilö on elämänsä aikana vieraillut myös kotikunnassamme. Tämä liitettäköön historiallisesti merkittävien detaljien luetteloon. Kappaleen lopussa on pieni leike dosentti Knuutilan artikkelista koskien piispamme Lapin vierailua.

Kustaa Vaasan jalanjäljissä

Agricolan työtehtäviin kuului vuonna 1552 Ala-Satakunnan ja Vehmaan kihlakuntien rajariitojen ratkaiseminen. Tämän rajankäynnin yhteydessä hän on oleskellut Euran, Lapin, Pöytyän ja Yläneen alueilla.

Agricolan elämään, toimintaan ja myös elantoon liittyi todistettavasti ainakin 55 paikkakuntaa. Se on lähes puolet Suomen pitäjistä 1540-luvun alussa.

Agricolan pitäjien joukkoon

LAPIN PIIRIN NIMISMIEHIÄ

Olipa kerran Lapin nimismiespiiri. Sadut alkavat yleensä sanoin olipa kerran, mutta tämä tarina ei ole satua vaan täyttä totta. Tästä jo historiaan siirtyneestä nimismiespiiristä muutama piirto.

Oheinen kuva esittää Lapin piirin nimismiestä Ahlqvistia. Kuva kuuluu Terttu Aallon kokoelmiin. Tertun isä oli Lauri Lappivaara, joka oli kotoisin Lapin Kirkonkylästä, kivisillan kupeesta. Ahlqvistista pari huomiota. Nimismies otti kantaa vuonna 1898 Lapin-Hinnerjoen maantiehen, ilmoittaen, että kyseinen tie täytti kahdeksan kyynärän leveyden. Tie oli hänen mukaansa samassa kunnossa kuin Lapin ja Rauman välinen maantie.

Nimismies K.F.Ahlqvist oli myös Lapin puhelinyhtiön perustajaosakkaita. Puhelinyhtiö sai toimiluvan vuonna 1905. Kuvan virkamies sai olla seudun ylimpänä lainvalvojana kun vuosisata vaihtui.

Lapin kirkkomaan itäpäädyssä sijaitsee Lapin piirin nimismies K.A. Lönmarkin hautakivi. Nimismies Lönmark oli virassa aikana, jolloin Lappiin puuhattiin kansakoulua. Vuonna 1877 Lappiin saapui maaherra Creutz puhumaan kansakouluasiaa kuntakokoukseen. Kirkkoherra Roschier ja nimismies Lönmark puhuivat myös kansakoulun puolesta. Turhaan, kuntakokous ei lämmennyt kouluajatukselle. Lappilaiset eivät halunneet lapsilleen koulua. Monien ajatuksena oli, että kun lapset saavat sivistystä, he lopettavat työnteon. Joidenkin mielestä koko sivistys oli turhaa ja vahingollista.

Kului viitisen vuotta ja Lappi kypsyi koulun perustamiseen. Ensimmäinen Lapin kansakoulu aloitti Kivikylän Arvelassa syyskuun kolmastoista päivä vuonna 1882. Tätä nimismies Lönmark ei enää nähnyt. Hän oli kuollut edellisellä vuonna 1881, siis varsin nuorena. Nimismiehen hautakivi muistuttaa meitä nykypäivän lappilaisia menneistä ajoista. Soisin, että hänen hautamuistomerkinsä säilyisi myös tulevaisuudessa vaikka nimismiehen omaiset ovat kuolleet. Kivi on pala Lappimme paikallishistoriaa.

